

Krátké vysvětlení podobenství o bohatci a chudém Lazaru.

Luk. XVI, 19—31.

(Výjimek z kázání svatého Jana Zlatoústého.)

Aby Kristus Pán učenníky a jiné následovníky své tomu naučil, co smýšleti, a kterak dále ohledem na bohatství a jiné časné zboží zachovati se mají, přednesl jim i podobenství toto :

Člověk jeden byl bohatý, a oblécel se v šarlat a kment, a hodoval na každý den stkvostně. Žebrák pak nějaký byl, jmenem Lazar, kterýž ležel u vrat jeho vředovitý, a žádal sobě, kdyby mohl nasycen býti z drobtů padajících s stolu bohatce, a šádný mu ničehoš nepodával, ale i psové, přicházejíce lízali vředy jeho. Jaký to rozdíl mezi tímto a oním ! Bohatce oplývá veškerými statky časnými (nebo statkové a zboží štěstí vzdějšiho co vody přitékají k němu), hoduje každodenně po sybaritsku, překrásně ověnčený má dům svůj, ověnčeny jsou i číše jeho vínem penivým a perlícím-se naplněné, nejedna místa tokem tím rozlitym zmočena, ústa jeho okoušejí nejdrazších, nejvzácnějších a nejlahodnějších pokrmů; chovaje hejno kuchařů častuje nescíslné množství břichopásků a pochlebníků si oblíbených, hned z rána ho navštěvují-

cích, těchto vlků, statky boháčů zžírajících, ale i ducha jejich tak zhoubných. Častuje i celé zástupy posuňkářů, k vyžíráni pokrmů a nápojů jemu pomáhajících. Ale i nádhera a stkvostnost oděvů jeho jeví zhejřilost. Žádné nenadálé neštěstí nepotkává ho, nic nezarmucuje ho, nijaké nemá mrzutosti, žádné nepohodlí netíží ho, a oklopen jsa četným služebnictvem, a máje vše, co hrdlo ráčí, celý život svůj trávi v samých radostech a rozkoších. A však pozorujíce živobytí toho bohatce znamenáme, že on dle slov svatého Evangelium vchází širokou branou a kráčí prostranou cestou. (Mat. 7, 13.) Dlouho, a sice po celý věk svůj kráčí tou prostranou cestou, s bezpečností vesluje vždy při dobrém větru. Nikde pro něj není úskalí, nikde mělčiny; nikde netrpí ztroskotání lodí, nikde nemění se štěstí jeho, životem tímto ubírá se jako po rovině utěšené; každodenně sice vlny nepravosti shlučují se nad ním, každodenně rozdirají ho nepořádné žádosti jeho; než toho nedbaje raduje se z toho; denně potápí se v obžerství, v hýření a ve vzteklé lásce k bohatství, necítě, že jest to zlé. Nelze jemu ani konce cesty té dohlednouti, a v lahodném toliko jsa požívání přítomnosti, i nepečliv o budoucnost pro zaslepenost svou, blíží se ku propasti nevidané. Neboť štěstí, v jehož držení jest příčinou všelikých věcí, mámi rozum jeho, i zatemňuje ducha jeho; jako slepec neví kam směřují kroky jeho, kam přijde.

Připomeňme si však a rozjímějme též stav ubohého Lazara, branou těsnou vcházejícího, a úzkou cestou krácejícího, i naučíme se smýšlení a jednání onoho bohatce tím lépe znáti. Lazar nenachází se na osamělém místě, na poušti, ale u prostřed města, neleží v nějakém skrytém tmavém koutě od domu onoho bohatce vzdáleném, ale u vrat onoho bohatce leží, tak že tento vícekrát za den jej viděti může i vidá, ba nemožno bo-

halci, vyhnouti se, by nespatřil Lazara. I služebnictvo bohatecovo dobře ví o tom, že leží u vrat Lazar, vidí jej za den vícekrát, než nevšimá si toho, jako by ho nevidělo. Lazar zápasí nejen s největší chudobou a nuzností, že mořen náramným hladem sobě žádá, kdyby mohl nasycen býti z drobtů, padajících se stolu bohatece; nébrž jej svírá neustále po celý život jeho nejprudší, nejnebezpečnější nemoc. Pro množství nejohyznějších vředů nejsa podoben člověku, ale živé mrtvole, a vši síly zbaven, není s to, aby odelnal psů přicházejících vředy jeho lízat. K tomuto dvojímu trápení přidružují se ještě jiné neštěstí. Lazar vidí se také ode všech jiných lidí opuštěna, opovržena, zavržena. Mimo útrpné psy nikdo nepřichází, — by jej těšil slovem i skutkem, nikdo mu ku pomoci nepřispívá, což bolesti jeho prudké tím citelnější činí a mysl jeho tím více zkormucuje. Již sama o sobě jak chudoba tak i nemoc dost jesti obtížna, a však nikdo-li nám nepřispívá, neštěstí naše tím zvětšuje se, bolesti nabývají větší prudkosti, plamen stává se vzteklejším, bouře násilnější. Trápí jej i to, že bohatce vzdějším obsypán štěstím, zlý a bezbožný vede život, máje necitelné, kamenné, ukrutné, nelidské srdce, tak že ho i psovó útrpností svou zahanbují. Připomíná sobě, že ač v cnostech všelikých se cvíčí, nicméně snášeti mu jest všestrannou bídu, nad jakovouž větší a horší nedá se ani pomysli. Kdyby bohatce ten při všem časném štěstí svém nábožný, mírný, laskavý a jinými cnostmi ozdobený muž byl býval, nebral by si Lazar tak k srdci neblahý stav svůj, nesoužil by se tak. Zdá se, že Lazar u vrat jeviště toho Satanášova leží, aby svědkem byl štěstí jiných lidí, a proto tak dlouho že živ ostává, aby vlastní neštěstí své tím více cítil. Co trápení jeho ještě více rozmnožuje, jest i to, že nikoho nevidí, an by se mu v neštěstí tom vyrovnati, aneb

aspoň podobn býti mohl. My lidé tak spořádání býváme, že nás v nesnázích našich již to upokojuje a těší i mírní bolesti a těžkosti naše, víme-li, že i jiní podobně nám trpí neb trpěli, a snad ještě více nás. Konečně i to dovršuje neštěstí Lazarovo, že lidé okolo jdoucí jej vidouce aneb o něm se dovídající, zle o něm smejslejší a soudí a tak i cti jeho se dotýkají. Žel! není jinak, než že svět dle zevnějška posuzuje, nezřídka pokládaje toho, kdož u veliké nouzi, bídě a chudobě postaven jest, a nemocní těžkými a zlými navštíven bývá od Boha, již proto za bezbožníka, ježž Bůh spravedlivě, dle zásluhy tresce. Nikoho není, kdož by neuznal, že stav Lazarův jest nejbídnější, politování nejhodnější. A kterak medle chová se v stavu tom nejtrudnějším? Žádné nevychází zlořečenství z úst jeho, nežaluje na Boha, neobviňuje prozřetelnost božskou; co trpí, nepřipisuje slepému osudu. Nepraví ani k druhým lidem, ani sám k sobě: Já, nikterého zvláštního hříchu nejsem sobě svědom, tak trestán jsem, snášeje nejkrutější muky, hyná hladem, zžírán jsm nejbolestnější nemocí, tratě se poznenáhla, vředy a hnisem zohaven. Onomu bohatci dostává se jen samých rozkoší; nehody jiných lidí plodí mu rozkoš a obohacují ho, posmívá se utrpení mému, a toho divokého a nemilosrdného muže učinil Bůh pánem nad tak velikým bohatstvím, mne však, ježto ni jediným slovem k líněvu jsem ho nepopudil, tak mnohonásobně trápit se nechává. Slušno-li, by dle spravedlivého soudu nakládal tak se mnou? Kde jest tu viděti prozřetelnost a péči o to, což se nás týká? Nic takového nemluví Lazar. Lazar, nad nějž není spravedlivějšího, není netrpěliv, nerepce proti Bohu. V trápeních dokazuje největší stálost, spokojen jsm s tím, což Bůh naň dopouští, domněnlivého štěstí zevnějšího srdečně přeje bohatci, díky vzdává Bohu za vše a chválí jej. Lazar,

shledán jest co pravý poklad, trním zarostlý a skrytý, u vnitř pln perel. Lazar i bohatec co dva rozliční hercové na divadle života toho si počínají. Nestejně hrají. Opona však již padá, jeviště zavírá se, i odstupují jeden i druhý z divadla vezdejšího života. O bídném žebráku Lazarovi dí Vykupitel náš dále takto: *Stalo se pak, že umřel ten žebrák, a nesen jest od angelů do lůna Abraháмова; umřel pak i bohatec, a pohřben jest v pekle.*

Jako diváci, před ohradou bojiště stojící, zápasníka s mnoha ranami pokrytého, krví skropeného, a věncem korunovaného, mezi tisícovým radostným voláním vítají, mezi sebe přijímají, a tleskající štěstí mu přejí, a obdivující jej domů doprovázejí: tak angelé Lazarovi takou prokazují čest, že, přicházejíce jemu vstříc, po přebližném jeho putování na cestě úzké, po nesčíslných strastech od něho stále a trpělivě přestálých, nesou jej za odměnu do daleké krajiny nevyšlovné blahosti, kdež místo hladu hojnost neskončená všechněch statků; místo vředů a lože u vrat bohatcových pravý poklid ho očekává. Za to bohatec, jehož množství služebnictva, břichopásků a pochlebníků obstupovalo, chválilo a velebilo, radivších jemu jen to, čehož rád poslouchával, jenž všeho míval hojnost, nyní opuštěn jsa ode všeho po nakráčce užité rozkoši, a rukou smrti co vězeň uchopen, s sklopenýma očima, stydě se, že mu nemožné zodpovídati se, a třese se vlečen jest odtud pryč a jemu jest dostaviti se v krajinu, kdež místo bohatství připadá mu chudoba; místo nejskvostnějších pokrmů a nápojů hlad a žízeň; místo rozkoší neskončené bolesti, trápení a pomsta; místo poklidu jen sama lopota: onť pohřben jest v pekle! *Pozdvih' pak oči svých, v mukách jsa, užírl Abrahama zdaleka, a Lazara v lůnu jeho.* Byla-li tedy Lazarovi dlouholetá nemoc na škodu? Bylo-li mu to na

ujmu, že všickni lidé jej opustili? Co mu to uškodilo, že psi vředy jeho lízali? Škodilo-li mu to, že tělo jeho bylo plno ran a vředů? Bral-li z toho škodu, že byl tak blízek místa, kdež se hýřilo? Lazar že s nevyrovnanou stálostí a velikomyslností snášel všechna pokušení, že tak srdnatě bojoval, a nade všemi pokušeními svítězil, zjednal si tím nejhojnější odměnu. Lazar žebrák jest nyní nejbohatší a nejbláženější: bohatec však nejchudší, nejnešťastnější! Jaká to náramná změna s oběma! Bohatec diví se a leká, vida Abrahama z daleka a Lazara v lůno jeho. Pohled na jednoho i na druhého rozmnožuje i zvětšuje trápení jeho, nic citelnějšího mučiti a boleti nemůže, než pohled ten. Poznává, že široká cesta, kterouž jest kráčel za živobyті svého, vedla jej do této krajiny nesnesitelných muk; rozkoše veškery, jich byl požíval, tak mu přicházejí, jakoby toliko ve snách byl a jich požívání býval, poznává nyní vlastní zkušeností svou, kterak velmi se zklamal, voliv širokou cestu. V největší té chudobě své volá takto: *Otče Abrahame, slituj se nademnou, a pošl' Lazara, ať omočí konec prstu svého u vodě, a svlaší jazyk můj, neb trápen jsem v plameni tomto!* Vidiš, odplatu jakou bere bohatec za ukrutnost svou? Lazarovi odepřel drobty, za to nyní ani krůpěje vody neobdrží. Nebo kterou měrou měřiti budete, měreno bude vám (Mar. 4, 24.). Proč pak ale obrací se s prosbou svou na Abrahama, a proč ne na Lazara? Má za to, že Lazar ještě pamatuje se na to, kterak k němu se byl choval, a proto stydí se a rdí, i obává se, že by Lazar v nesnesitelném tom ohni jej vidoucí a slyšící nyní, ho oslyšel, ba ani mu neodpověděl. Abrahama však prosí, domýšleje se, že tento o tom nic neví, kterak s Lazarem nakládal, a kterak jest oběma v životě časném se vedlo. Illásí se k Abrahamovi, jehož hostinství však nenásledoval, i nazývá jej otcem.

Hostinství to Abrahamovo zdaž neobviňuje nemilosrdnosti toho bohatce? Slušno-li, by Abraham Lazara k němu poslal, jemuž ani drobtů se stolu padajících nedopřál a neposkytl? Má Lazar nyní krůpějí vody jazyk jeho občerstviti, podáním jemu prstu smočeného, kterýžto vředovitý prst milosrdní lízali psi? Co odpovídá mu Abraham? *Synu pomni, šes vzal své dobré v šivotě svém, a Lazar podobně zlé: nyní on zde potěšen jest, ty pak se trápiš.* Ač Abraham jej synem, jmenem tak laskavým, jmenuje, nic neprospívá pojmenování to bohatci. Abraham poučuje ho, že má sice s ním útrpnost, vida velikost jeho muk, než omlouvá se při tom, že mu není potěšiti ho, ruky mu podati, bolesti jeho zmírniti, a nevyslovné tresty zmenšiti, jelikož potěšení toho sám zbavil se předešlým životem svým, a protož prosby jeho mu odpírá, i ukazuje mu, že sám původem jest a vinen všemi neřestmi, jež nyní snáší. Pomni na minulost, dí k němu, učinil-lis v životě minulém cos dobrého: nezapomínej, zes již prvé za to vzal odměnu, při neustálém zdraví oplývals bohatstvím, ctí a slávou a jinými rozkošemi. An jsi však tyto věci za pravé pokládal statky, a jich k nelaskavostem, nespravedlnostem, k nemilosrdenství, k pýše, k obžerství a k jiným nešlechtnostem užíval, život zle skončiv, proto nyní zavržen jsa, zde se trápití musíš. A však Lazar byl-li sobě svědom některých chyb a poklésků co člověk, přijal za to prvé tresty od Hospodina: trpěl nezhojitelnou, přebolestnou hrůznou nemoc, nahotu, hlad a žízeň, posměch a opovržení lidu, od nikoho nebyv politován, ani potěšen, trpělivě snášel to, cos ty měl za zlé, co ale on neměl za zlé, brž za dobré, a za to, že prvé všechno zlé si odbyl, nyní jest potěšen, ctěn a oslaven. K těmto slovům pro bohatce tak strašným dokládá Abraham ještě toto: *A nad to nade všechno mezi námi a vámi propast veliká utvrzena jest, tak*

aby ti, kteříž by chtěli přejíti k vám, nemohli, ani od onud k nám přejíti. Hrozná jako peklo jest odpověď ta, kterouž ústy Abrahamovými jakožto střední osobou Bůh sám, nejspravedlivější soudce, dává bohatci zavrženému a k mukám věčným odsouzenému. Propast veliká dělí Lazara od bohatece, tak že nemožno jednomu přejíti k druhému. Život obou nyní tak se liší, jak se liší cnost od nepravosti, odměna od trestu. Dokud bohatce hojnost měl všelikého pozemského štěstí, pokládal sebe za blaženého, i jiní jej za takového vyhlášovali a oslavovali, a na proti tomu Lazara měli za nešťastného; rozdílný byl prv život obou, rozdílný jest i nyní; prostranná a pohodlná cesta, kterouž krácel jest prv bohatce, přivedla jej konečně v místo trápení neskončených, úzká však a drsnatá cesta, kterouž krácel Lazar, přivedla jej do sídla pravé nebeské blaženosti. Vyrozuměje bohatce, že dotčená žádost jeho jest oslyšána, ano, že nemožno, by byla splněna, klade žádost jinou, a jmenovitě tuto: *Prosím tě tedy, otče, abys poslal jej aspoň do domu otce mého; nebo mám pět bratrů, aby tak jím osvědčil, by i oni nepřišli do místa tohoto muk.* Prvé prosil bohatce za sebe, nyní prosí za jiné, za bratry své, ale i tato prosba jeho jest marná. Nemoha pro sebe nížádného dosíci dobrodiní, vzpomíná na bratry své, jichž nevidí, pečliv jsa o blaho jejich. Dokud zde štěstím, v rozpustilostech a rozkoších oplýval, politování hodný pohled na Lazara nehnul srdcem jeho, ukrutně si počíнал, a nyní u prostřed nesnesitelných muk prosí Abrahama, by do domu otcovského poslal k bratrům jeho Lazara, kteřížto tak dobře, jako on svědkové bývali všelikeré strasti a trápení, s nimiž bylo zápasiti Lazarovi; nyní chce bohatce, by se svědky stali vítězo-slávy Lazarovy, by tou změnou, kteráž se byla udála s bratrem jejich a s Lazarem, naučili se sami vlastní

život svůj změnití a napravití, a tak aby ušli trestů, na onom světě jim hrozících. Vidiš, kterak bohatce nyní se stal dobrotivým a milosrdným? Než co mu prospělo jeho pokání? Nic, pozdě již bylo proň káti se. Divadlo bylo již zavřeno, půtka ukončena, již nebyl více čas k zápasení. A proto prosím a zavazuji vás, byste hříchů zde oplakávali, zde jich želeli. Zde nechť ucítí srdce naše mocí slov kazatelových tesklivost, by někdy tam červa jedovatého neucítilo; zde nechť domluva nás pálí, aby tam oheň pekelný nepálil nás. Slušno, aby onino, kdož zde se rmoutí, tam potěšení byli, rozkošníci však, a kteříž pro spáchané hříchy své ani v nejmenší žalost neupadají, aby tam plakali a hořčkovali. Neboť blahoslavení lkající, nebo oni potěšení budou (Mat. 5, 5.); běda vám, kteříž se veselíte nyní, neb kvíliti budete a plakati (Luk. 6, 25.). Bohatcovi, přimlouvajícímu se za bratry své, odpovídá arciolec takto: *Mají Mojšíše a proroky, ať jich poslouchají.* Těmito slovy chce mu říci: Tobě o bratry tvé nelze tak pečovati, jako Bůh sám o ně má péči, Tvůrce jejich. Dal jim tisícero učitelů, jim radu dávajících, jich napominajících, kárajících. Bohatec posléz pravi ještě toto: *Ne otče Abrahame, ale kdyby někdo z mrtvých přišel k nim, činili by pokání.* Bohatec ten mohl na světě písma svatého poslouchati, nedbal však toho, což ono velí, anobrž posmíval se písmu, za bajku je maje, a pohřížen jsa v rozkoších marných, živ byl toliko světu a tělu. Z chování svého vlastního soudil nyní na nevěřící bratry své, písma svatého tak jako on si nevšímající. K těm, myslí sobě, kdyby někdo z mrtvých přišel, zajisté nestrhli by si z něho posměch, ale uvěřili by slovům jeho, vstúpili by je do srdce, i spravovali by se dle nich. Ale Abraham odbyl bohatce toho, řka k němu: *Když Mojšíše a proroků neposlouchají, aniž kdyby, někdo z mrtvých*

vstal, uvěří jemu. Kdo písma svatého neposlouchá, a jemu nevěří, ten že ani z mrtvých vstalému neuvěří, toť pravda, kteráž se na židech, Mojžíšovi i prorokům nevěřivších a jich neposlouchavších, dokázala. Neboť když i mrtvé viděli vzkříšené, nevěřili slovům jejich. Tak za času Kristova viděli přítele jeho Lazara, bratra sester Marie a Marty nápodobně vzkříšeného, a přede neuvěřili, ano zahubiti jej hleděli; uzřeli v prvním věku naší církve mnohé, jenž z mrtvých vstali, a přede apoštoly pronásledovali, a v nevěře setrvali. Zákonové Mojžíšovi a učení svatých proroků hodnověrnější jsou, než kdyby kdo z mrtvých vzkříšených zvěstoval jakés učení. Nebo co písmo svaté praví, to praví sám Bůh, věčná pravda, Pán živých i mrtvých, a slova Jeho jsou nám zákonem. A protož kdo na tom stojí, aby zemřeli z onoho světa na zemi naši navrátili se k poučení našemu, žádá věci zbytečné, jest pošestilec. Kdo nevěřícím jest, v držení jsa písma, ostal by nevěřícím, byť by i z mrtvých kdo vstal a jej vyučoval.